

Minula podzimní půlnoc, měsíc již zašel a slunce dosud nevycházelo, a tak zbylo jen temně modré nebe, kromě tvorů, toulajících se v noci, vše spalo. Starý Šuan se na jednu posadil, rozškrtl zápalku a zažehl kahan celý umáštěný od oleje a obě světelnice čajovny zalilo sinavě bílé světlo.

„Tatíčku, ty už jdeš?“ ozval se stařecký, ženský hlas. Z malé světničky uvnitř se rozlehl záchvat kašle.

„Ano“, přisvědčil Starý Šuan naslouchaje a současně si zapínal šaty, potom napřáhl ruku a řekl: „Dej mi to!“ Matka Chua půl dne hrábala pod polštářem, až vytáhla váček s cizozemskými stříbrňáky a podala jej Starému Šuanovi. Starý Šuan jej přijal, třesavě jej zastrčil do náprsní kapsy a ještě zvenčí ji dvakrát přehlídl, potom rozsvítil lucernu, sfoukl kahan a vešel do jizby uvnitř. Ve světnici se ozýval přidušený, sípavý chraptot, který vzápětí přerušil záchvat kašle. Starý Šuan počkal, až kašel ustal, načež tichounce zavolal:

„Malý Šuane... dneska nemusíš vstávat... Krám?... Ten za tebe uklidí matka...“

Když Starý Šuan viděl, že syn už nic neříká, domníval se, že opět klidně usnul, a proto vyšel ze dveří na ulici. Na ulici byla tma jako v pytli a úplně pusto, jen šedo-bílá cesta se jasně rýsovala ve tmě. Lampa mu osvětlovala nohy, jak se pohybovaly v chůzi. Chvílemi také potkal několik psů, ale ani jeden z nich nezaštěkl. Venku

bylo mnohem chladnější než ve světnici, ale Starý Šuan se cítil neobyčejně svěže, jako by najednou omládl a na- byl kouzelné moci, jak vracet lidem život, a rozkročoval se neobvykle ze široka. Čím déle šel, tím byla cesta světlejší a také nebe se pomalu rozjasňovalo.

Starý Šuan šel a ničeho si nevšímal, ale najednou se ulekl; v dálece užířel příční ulici, která ostře a jasně přetínala jeho cestu. Ustoupil několik kroků, našel si zavřený krám a přišoural se pod přístřešek. Hodnou chvíli tam stál opřen o dveře, až ho po těle začalo mrazit.

„Hele, staroch...“

„Nu, to jsem rád...“

Starý Šuan se vylekal, vytržštěnými zraky patřil na hlouček lidí, kteří šli kolem. Jeden z nich se na něho ještě ohlédl, nemohl dobře rozeznat jeho tvář, jen mu připadal jako někdo, kdo dlouho hladověl a najednou spatří něco k jídlu, v očích mu svítil takový lačný svit. Starý Šuan si všiml, že lucerna mu již dohořela. Přejel si rukou po náprsní kapse, aby se přesvědčil, že váček je dosud na svém místě. Když zdvihl hlavu a rozhlédl se na obě strany, spatřil několik podivně vypadajících lidí, kteří se jako duchové, po dvou, po třech míhali sem a tam. Ještě jednou se na ně pozorně zadíval, ale nepozoroval nic zvláštního.

Za chvíli opět spatřil několik vojáků, kteří tam pochodovali, už z dálky bylo jasně vidět bílé kruhy našité vpředu a vzadu na jejich šatech, a když šli kolem něho, rozeznal i tmavorudé lemování jejich uniforem. Najednou se ozval dupot a v okamžení se kolem přehnal zástup lidí. Také ti, co se tam procházeli po dvou a po třech, najednou se shlukli a jako vlna se řítili kupředu; když se dostali až k ústí do příční ulice, najednou se zarazili a rozestoupili se v půlkruh.

Starý Šuan se tam také zadíval. Viděl však toliko zá-

da zástupů, všichni napínali krky, co mohli, a připomínali hejno kachen, které tam uhnětla nějaká neviditelná ruka a vytahovala je do výše. Chvilí stáli tiše, zdálo se, že kdosi hovoří, pak celý zástup zakolísal, ozval se hukot a všichni se hrnuli zpět; utíkali až k místu, kde stál Starý Šuan, a div že ho nepovalili.

„Hej, z ručky do ručky. Ty dej peníze a já dám zboží!“ Před Starým Šuanem stál muž, celý v černém, a jeho zraky se jako dva meče zabodávaly do Starého Šuana, že se až scvrkl na polovinu. Muž vztáhl k němu velikou dlaň, v druhé pak svíral jasně červený bochánek, ta červeně ještě po kapkách kanula na zem.

Starý Šuan začal chvatně lovit váček a chtěl mu jej, celý se třesa, podat, ale neodvažoval se přijmout jeho zboží. Muž se vztekle rozkřikl: „Co se bojíš? Proč nebereš?“ Starý Šuan stále ještě váhal, ale muž v černém mu vytrhl lucernu, strhl s ní papírový povlak, zabalil do něho bochánek a vrazil mu ho do ruky, současně mu druhou rukou vyrvál váček, ohmatal ho a otočiv se odcházel. Přitom ještě mumlal: „Takový starý hlupák...“

„Kdopak vám stůně, že mu to nesete?“ Starému Šuanovi se zdálo, že zaslechl nějakou takovou otázku, ale ani neodpověděl, protože veškerá jeho pozornost byla soustředěna na balíček, který tiskl k srdci jako jedináčka, na něhož byla jejich rodina odkázána už po deset generací, a vše ostatní ho vůbec nezajímalo. Chtěl nyní přesadit tento nový život, skrytý v balíčku, do své rodiny, aby sklídl mnohonásobné štěstí.

Také už vyšlo slunce, před ním osvětlovalo širokou ulici vedoucí přímo k jeho domovu a za ním svítilo na čtyři omšelé zlaté znaky: „Vchod do besídky u starého ústí“ na rozbitém štítě, visícím při vchodu do příčné uličky.

Když se Starý Šuan dostal domů, čajovna byla již čistě uklizena a řady stolků se leskly jako zrcadlo. Nikdo tam dosud nebyl, jen Malý Šuan seděl u jednoho stolu ve vnitřní řadě a snídal; veliké kapky potu se mu kutálely po čele, vatovaná kazajka se mu lepila na záda, obě lopatky vystupovaly vzhůru a kreslily pod šátem podobu obráceného písmene V. Když Starý Šuan užťel, jak bídně synek vypadá, mimoděk svraštil své rozjasněné obočí. Jeho manželka přiběhla s vytřeštěnými očima od ohniště a rty se jí trochu třásky.

„Dostals to?“

„Dostali!“

Oba manželé společně vešli do kuchyně a tam se chvilí radili, potom matka Chua vyšla ven a za minutu se vrátila se starým lotosovým listem, který položila na stůl. Starý Šuan rozbalil olejový papír z lucerny a onen červený bochánek znovu zabalil do lotosového listu. Malý Šuan už také skončil svou snídani a matka mu rychle řekla:

„Jen zůstaň sedět, Malý Šuane, teď sem nechod!“

Současně poopravila oheň na ohništi, načež Starý Šuan nacpal dovnitř bréálové zelený balíček i s oním rudě potřísněným bílým papírem z lucerny; v okamžení vyšlehl vzhůru rudočerný plamen a čajovna se zaplnila podivnou vůní.

„To to voní! Copak to máte za zákusky?“

To přišel Hrbatý pátý mladý pán. Ten trávil v čajovně celé dny, ráno přicházel vždy nejprvnější a poslední odcházel. Nyní právě se dobelhal ke stolu v rohu s výhledem na ulici, a jak si sedl, pronesl svou otázku, na niž se mu však nedostalo odpovědi.

„Váříte asi kaši z pražené rýže?“

Opět žádná odpověď. Starý Šuan kvapně přiběhl, aby mu nalil čaje.

„Pojď sem, Malý Šuane!“ zavolala matka Chua Malého Šuana do vnitřní jizby, pěkně mu doprostřed postavila lavici, na níž si sedl. Matka položila před něho misku s kulatou černou věcí a tichounce mu řekla:

„Sněž to a pozdravíš se!“

Malý Šuan uchopil dvěma prsty onu černou věc, chvilí si ji prohlížel, jako by držel v ruce svůj život, a v srdci mu bylo tak nevýslovně divné. Přepěčlivě ji hůlkami roztrhl, ze spálené kůry vyrazila bílá pára, a když se rozptýlila, viděl, že to byly dvě půlky bochánku z bílé mouky. — Za chvilí už mu celý zmizel v břiše, už také úplně zapomněl, jakou měl chuť, před očima mu zůstala jen prázdná miska. Po jeho jedné straně stál otec, po druhé matka a jejich zraky byly upřeny na jeho tělo, jako by mu chtěli cosi dovnitř nalít a cosi opět z něho vyjmout. Malý Šuan nemohl potlačit tepot svého srdce, stiskl si hrud' a opět dostal záchvat kašle.

„Prosí se chvilí, a bude ti dobře!“

Malý Šuan uposlechl matku, a kašlaje usnul. Matka Chua počkala, až se jeho dech uklidnil, a potom ho lehčence přikryla vatovanou pokrývkou plnou záplat.

3

V čajovně bylo již plno lidí a Starý Šuan měl plné ruce práce; drže v ruce veliký mosazný čajník, naléval jednomu hostu po druhém horké vody, obě oči měl obroubeny černými kruhy.

„Snad vám není špatně, Starý Šuane? Schází vám něco?“ zeptal se nějaký muž s prokvetlou bradkou.

„Ale kdepak!“

„Že ne? Vždyť také jste samý smích, také se mi nezdá...“ muž s prokvetlou bradkou sám spolkl zbytek své věty.

„Starý Šuan má teď plno práce. Ale jeho chlapec...“

Hrbatý pátý mladý pán ještě ani nedopověděl svou myšlenku, když najednou vrazil dovnitř jakýsi muž, jež se krabatily v obličejí laloky masa, byl oděn v dlouhou tmavou suknicí s rozeplatými knoflíky a měl volný černý pás, nepořádně zavázaný uprostřed břicha. Sotva vstoupil do dveří, hned křikl na Starého Šuana:

„Už to snědl? Už je mu lépe? Vy máte opravdu štěstí, Starý Šuane! Ne že bych věřil na čáry...“

Starý Šuan jednou rukou pozdvihl čajník, druhou spustil přeuctivě podél těla a usmívaje se naslouchal. Také všichni hosté v čajovně uctivé poslouchali. Matka Chua, také s tmavými kruhy kolem očí, ale radostně se usmívajíc, přinesla šálek na čaj a čajové listy; k tomu přidala olivu a Starý Šuan nalil novému přichozímu horké vody.

„Tohle mu zaručeně udělá dobře. Tohle je nade všechno. Jen si pomyslete, ještě za tepla jsem to sebral a ještě za tepla to snědl,“ křičel dále muž s laloky masa.

„To je svatá pravda, však také, kdyby nám byl tady strýc Kchang nepomohl, kdepak bychom byli...“ děkovala mu matka Chua z hloubi srdce.

„Ručím vám za výsledek! Určitě! Když se to sní ještě za tepla. Dám na to krk, že takový bochánek s lidskou krví vyléčí každé úbytě!“

Jak matka Chua zaslechla slovo „úbytě“, trochu zbledla a zdálo se, že ji to trochu zamrzelo, ale v okamžení se zase přinutila k úsměvu a klusem odběhla.

Strýc Kchang si toho nevyšiml a dále křičel z plna hrdla; křičel tak silně, že se Malý Šuan, spící ve vnitřní jizbě, rozkašlal jakoby do sboru.

62

63

„Ten váš Malý Šuan má opravdu štěstí. Ta jeho nemoc se teď jistě vyléčí; není divu, že se Starý Šuan po celý den zubí!“ řekl ten s prokvetlou bradkou, a přistoupiv ke strýci Kchangovi, strýče Kchang, že ten zločinec, co ho

„Slyšel jsem, strýče Kchang, že ten zločinec, co ho dneska odpravili, pocházel prý z rodiny Sia, ale čím to byl vlastně syn? A co vlastně udělal?“

„Či to byl syn? Nu přece té čtvrté paní Sia, ten malý neřád!“

Když strýc Kchang zpozoroval, že ho všichni poslouchají s našpícatělými ušima, celý se rozzářil, boule masa v obličejí se mu naduly a mluvil čím dále tím hlasitěji:

„Toho malého pancharta jako by mrzel život! No, mrzel, mrzel, to je jeho věc! Ale já jsem z toho tentokrát neměl ani co by za nehet vlezlo, i ty šaty, co s ním ho servali, sebral vězeňský A I Rudé očko. — Za prvé bylo to požehnaníčko strýce Šuana, za druhé těch pětadvacet stříbrníků běloučkových jako sních, které nám daroval Třetí milostpán Sia, to všechno shrábl on do svého opasku, a ani halír z toho nikdo neviděl.“

Malý Šuan se pomaloučku vyšoural ze světničky, oběma rukama si tiskl hrud' a bez ustání kašlal. Došel až k ohništi, naplnil si šálek studenou rýží, polil ji horkou vodou a posadiv se pustil se do jídla. Matka Chua přistoupila k němu a tichounce se zeptala: „Už je ti lépe, Malý Šuane? Nebo máš ještě pořád takový hlad?“

„Ale určitě mu bude lépe. Ručím vám za to!“

Strýc Kchang mrkl na Malého Šuana a potom se zase obrátil k hostům a pokračoval: „Ale ten Třetí milostpán Sia je vykutálený filuta; kdyby ho byl sám napřed neudal útrádům, bylo by je to všechny stálo krk. A teď, co dáš? Peníze! — Však ten malý uličník byl pěkný darebák! Ještě když ho zavřeli, přemlouval vězeňské, aby se vzbouřili.“

„Koukejme se, to snad ani není možné!“ vyhrkl asi dvacetiletý mladík sedící v nejzadnější řadě a zatvářil se velmi hněvivě.

„Musíte si uvědomit, že Červené očko se ho začal na všechno zevrubně vyptávat, a tu se ten kluk s ním pustí do hádky. Povídá: Tady ta říše Veliké Čisté dynastie patří nám všem. Jen si pomyslete! Cožpak je to nějaká lidská řeč? Červené očko už věděl, že má doma jenom starou matku, ale ani ve snu ho nenapadlo, že by to byl takový chudák, ani kapku oleje nemohl z něho vymáčknout, a tak už beztak div že zlostí nepukl... A on ještě začne šimrat starého tygra po hlavě! Tak mu vrazil dvě facky.“

„Bratříček I má pádnou pěst, ty dvě facky mu jistě stačily!“ ozval se veselé hrbáček ze svého rohu.

„Takový mizerný kostlivec se ani bití nezalekne. Povědal, že je mu ho líto!“

„Jak může být někomu líto takového darebáka, když ho vyplatí,“ řekl muž s prokvetlou bradkou.

Strýc Kchang mu projevil své nehlubší opovržení, chladně se zasmál a řekl: „Vy jste zřejmě přeslechl, co jsem povídal. Když viděl, jak se tak zlobí, tak povídal, že je mu ho líto, to jako Červeného očka!“

V očích posluchačů se najednou objevilo něco odmítavého a rozprávka ustala. Malý Šuan mezitím dojedl svou rýži, jídem se celý zapotil a s hlavy se mu valila pára.

„Litovat Červeného očka, takový žvást, to se jistě zbláznili!“ řekl ten s prokvetlou bradkou, jako by ho najednou osvítil duch svatý.

„Jistě se zbláznil,“ opakoval asi dvacetiletý mladík, také jako by ho osvítil duch svatý.

Hosté v čajovně se najednou opět rozveselili a začali se opět smát a tlachat. Malý Šuan jako by využíval toho-

to hluku, o překot kašlal; strýc Kchang k němu přistoupil, poplácal ho po rameni a řekl:

„Však už ti bude lépe, Malý Šuane — jen tak nekašli. Určitě se uzdravíš!“

„Zbláznil se!“ příkyvoval hlavou Hrbatý pátý mladý pán.

4

Na západě za městem, přímo pod hradební zdí, byl kus obecního pozemku; uprostřed se klikatila napravo a nalevo drobná stezička, kterou vyšlapaly střevice lidí na zdařbůh tamtudy chodících, přesto však tam tvořila přírozenou hranici. Na levé straně byli zahrabáni popravení a zemělí hladem, na pravé straně pak byly hroby chudáků. Na obou stranách už byl hrob na hrobě, vypádal to tam docela jako bocháňky při slavnosti narození v domech boháčů.

Toho roku o jarní slavnosti mrtvých bylo neobyčejně chladno, i na vrbách a olších teprve vyrážely pupeny ne větší než půl rýžového zrnka. Krátce po úsvitu matka Chua prostřela čtyři misky se zeleninou a jeden šálek rýže před čerstvě navršeným hrobečkem na pravé straně a chvíli si tam poplakala. Když ještě zapálila papírové peníze, zůstala tam tupě sedět, jako by na něco čekala, ačkoli sama by byla nemohla říci, nač vlastně čeká. Zdvíhl se slabý větřík a rozčechnal jí krátké vlasy, které od loňska hodně zbělely.

Na stezičce se objevila jiná žena, také jí už prokvétal vlas, a byla oblečena v rozedrané šaty; v ruce nesla roztrhaný kulatý košík, červeně lakovaný, na košíku visel svazek papírových peněz. Každý třetí krok musila odpočívat. Najednou zpozorovala matku Chua, která se děla na zemi a dívala se na ni; tu se na okamžik zara-

66

zila a na sinavě bílém obličejí se jí objevil výraz studu, nakonec se však zatvářila vzdorovitě a přešla k jednomu hrobu na levé straně, kde složila svůj košík.

Onen hrob byl ve stejné řadě jako hrob Malého Šuana, oddělovala je od sebe jenom malá stezička. Když matka Chua spatřila, jak ona žena před hrobem pěkně rozeštvila čtyři misky se zeleninou a šálek rýže, potom ve stoje zaplakala a obětovala papírové peníze, napadlo jí, že v tom hrobě také asi leží syn té ženy. Stará žena se chvíli rozhlížela kolem dokola, najednou se jí roztrásly nohy i ruce, potácivě ustoupila o několik kroků a zůstala ztrnule stát s vytřeštěnými očima.

Při tomto pohledu se matka Chua vylekala, myslela si, že bolest zbavila ženu rozumu, a tato myšlenka jí přiměla, aby vstala, překročila stezičku a tichounce jí řekla: „Nesmíte si to tak brát k srdci, stará paní — snad bychom se už měly vrátit!“

Žena přikývla, ale oči stále upírala vzhůru a potom šeptem ze sebe vykoktala: „Podívejte se, co tohle znamená?“

Matka Chua sledovala zrakem její prst a její pohled utkvěl na hrobu, před nímž stály; hrob dosud neobrostl travou a bylo vidět každou hroudu žluté hlíny. Byl to strašlivě smutný pohled. Když se však pozorně zadívala trochu výše, také se vyděsila — zřetelné se tam rýsoval kruh bílých a červených kyticek, lemujících zašpícatělý vrcholek mohylky.

Její oči už po mnoho let byly zamřeny stářím, ale ty rudobílé kyticčky rozeznávaly docela jasně. Nebylo jich mnoho, kolem dokola tvořily kruh, ne sice dokonale, ale přece dosti přesný. Matka Chua rychle přelétla pohledem hrob svého syna i ty ostatní, ale na těch jen tu a tam jako hvězdy vyráželo pár sinavě bílých kvítků, nelekajících se chladu; tu se jí najednou zmocnil takový

5*

67

pocit malátnosti a prázdnoty, že vůbec se jí nechtělo přijít tomu všemu na kloub. Stará žena popošla blíže k hrobu a začala si ho pečlivě prohlížet, přitom mumlala sama k sobě: „Vždyť nemají kořínky, nezdá se, že by tu rozkvetly samy od sebe! Ale kdo by sem přišel? Děti si sem nepřijdou hrát, a příbuzní už sem dávno nechodí. — Co tohle má znamenat?“ Chvilí přemýšlela, najednou jí vytrysly slzy a hlasitě vykřikla:

„Jü, synáčku, všichni ti ubližovali a ty na to stále ještě nemůžeš zapomenout, stále ještě tě z toho bolí srdíčko, a proto jsi tu dnes zúmyslně udělal tenhle zázrak, abys mi to pověděl!“ Rozhlédla se na všechny strany, ale spatřila jen osamělého havrana, sedícího na holém stromě bez listí, načez pokračovala: „Já vím, synáčku, ti nešťastníci tě přivedli do hrobu, však ale oni budou za to pykat, nebesa všechno dobře znají, ty tu můžeš klidně spinkat. — Jestli tu opravdu jsi a slyšíš mne, poruč tomu havranovi, ať přiletí sem na tvůj hrob, ebych měla jistotu.“

Lehký vánek už hodnou chvíli ustal, stvolý uschlé metlice trčely do výše jako měděné dráty. Šumění travin ve vzduchu bylo čím dále tím slabší, až ustalo na dobro a kolem dokola bylo mrtvé ticho. Obě ženy stály v husté, suché trávě a zíraly vzhůru na havrana; ten se děl mezi větvemi trčícími vzhůru jako štětec na držátku, hlavu měl schoulenou a vypadal jako ulitý ze železa.

Uplynula hodná chvíle, trousilo se tam stále více návštěvníků, staří i mladí se objevovali a mizeli mezi hroby.

Matce Chua, aniž věděla proč, se zdálo, že jí tíží nějaké přetěžké břemeno, byla by ráda odešla, a proto se obrátila ke své sousedce a začala ji pobízet: „Snad by bylo nejlépe, kdybychom už šly!“

Stará žena si povzdychla a jako tělo bez duše sebrala

zeleninu a rýži, chvíli ještě otálela a potom pomaloučku se obrátila k odchodu. Stále si pro sebe mumlala: „Co tohle má znamenat?“

Sotva udělaly nějakých dvacet nebo třicet kroků, za zády se jim ozvalo silné „Krá“, obě se polekaně ohlédly a spatřily, jak onen havran rozepjal křídla, trhl tělem a vzletl ostře jako šíp daleko do nekonečného prostoru.

Duben 1919.